

Kas-iskelet-sinir sistemi hastalıkları

Genetik veya sonradan kazanılan birçok hastalık solunum sistemini doğrudan etkileyerek konuşmayı bozabilir.

Dil ve Konuşma Bozukluklarının Değerlendirilmesi

Dil ve konuşma değerlendirmelerinin amacı; bireyin sözel iletişim becerileri hakkında bilgilerinin kullanımı ile iletişimdeki zayıf ve güçlü yönlerini belirlemektir. Değerlendirme sürecinde elde edilen veriler değerlendirmenin amacına uygun olmalıdır. Bunları belirlemek için hem standartlaştırılmış testlerden ve diğer değerlendirme yöntemlerinden yararlanılmalıdır.

Bireyle İlgili Kayıtların İncelenmesi

Bu aşama var olan bilgilerin toplanmasını içermektedir. İncelemeler gelişimsel bilgileri, tıbbi kayıtları, önceki değerlendirmeleri ve aileyle ilişkili bilgileri içerebilir.

Standart Testler

Standart testler uygulanırken yaş, geçerli ve güvenilir olması ve testin özelliklerine dikkat edilmelidir.

Görüşmeler

Yapılan görüşmeler iletişim ve iletişimi kullanma becerilerine yönelik bilgi sağlar.

Kontrol Listesi

Uzmanlar tarafından hazırlanan kontrol listeleri bilişsel sosyal ve dil gelişimi konularında bilgi verir.

Gözlem

Doğal ortamlarda iletişim performansına ilişkin bilgi toplama sürecidir. Çocuklara yönelik gözlem yapılırken oyun temelli değerlendirme yapılabilir. Oyun temelli değerlendirme, çocuğun oyun içerisinde gözlemlenmesidir. Bu çeşit bir değerlendirmede çocuğun dil ve konuşma becerileri, öğrenme şekli, aile ve çocuk etkileşimi dikkate alınır.

Ürün Dosyası (Portfolyo) Değerlendirme

Bireyin iletişim becerilerindeki gelişimini ve ilerlemesini değerlendirmek için kullanılabilir. Örneğin diğer insanlarla olan iletişimi kaydedilip gözlemlenebilir (T.C. Milli eğitim bakanlığı özel öğretim kurumları genel müdürlüğü, 2008).

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde dil ve konuşma bozuklukları ile ilgili yapılan araştırmalardan bazı örnekler verilecektir.

Toğram ve Maviş'in (2009) Aileler, Öğretmenler ve Dil ve Konuşma Terapistlerinin Çocuklardaki Dil ve Konuşma Bozukluklarına Yönelik Tutum ve Bilgilerinin Değerlendirilmesine yönelik yaptıkları çalışmada karşılaştırmalı betimleme yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışma toplam 118 katılımcı ile yürütülmüştür. Çalışma sonucunda genel olarak, öğretmenlerin tutumlarının diğer iki gruptan farklılaştığı bulunmuştur. Öğretmenlerin dil ve konuşma bozukluğu olan çocuğun akademik ve sosyal becerileri konusundaki genel görüşleri kararsızlık yönündedir.

Santhi S Prakash (2014) Hindistan'da yapılan çalışmasında işitme engelli çocukların okullara dahil edilmesi ve öğretmen tutumları üzerine yapılan çalışma amaç kaynaştırma eğitiminin sağlayacağı faydaları kapsamlı araştırmaktır. Araştırma sonucuna göre okula dahil etme (kaynaştırma) eğitimi için öğretmenlerin olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna varılmıştır (Prakash, 2012).

Engin, Tösten, Köselioğlu, & Kaya, (2013) İlköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasıyla ilişkin tutum ve görüşlerinin değerlendirilmesine yönelik yaptıkları çalışma Kars il merkezinde görev yapan 42 kaynaştırma eğitimi veren öğretmen ile yürütülmüştür. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı daha önce de bazı araştırmalarda kullanılan standart bir tutum ölçeğidir. Ölçeğin geliştirilmesinde Ertem'in (2005) "özel eğitim ya da rehabilitasyon veren kurumlarda çile merkezli yaklaşımların değerlendirilmesi" adlı ölçeğinden; Çetin'in (2004) "özel eğitim alanında çalışan eğitimcilerin yaşadığı güçlüklerin bulunması" adlı ölçeğinden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin yükseköğrenimleri süresince konu ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları ve mesleki yaşamlarında bu tür durumlarla karşılaştıklarında zorlandıkları görülmüştür (Engin, Tösten, Köselioğlu, & Kaya, 2013).

Türkmen Deniz'in (2016) KKTC'de ilköğretim okulları ve özel eğitim kurumlarında devam eden öğretmenlerin kekeme öğrencilere yönelik tutumları" incelendiği bu çalışmanın amacı; KKTC' de görev yapan ilköğretim öğretmenleri ile özel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin kekeme öğrencilere yönelik tutumlarını belirlenmesi, karşılaştırmalı olarak görüşlerinin değerlendirilmesidir. Çalışma sonucunda, ilköğretim okullarında ve özel eğitim merkezlerinde görevli öğretmenlerin kekeme öğrencilere ilişkin görüşleri arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlerin cinsiyetlerine, yaşlarına, branşlarına, mesleki kıdemlerine, okullarda görev yapma sürelerine, buldukları bölgeye ve konuşma bozuklukları/kekemelik konusunda yayın takip etme durumlarına göre değerlendirildiğinde, ölçekte istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Görev yaptıkları okuldaki öğrenci ve öğretmen sayısına göre değerlendirildiğinde ölçekte soyutlama alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin daha önce kekeme öğrencisi olma durumuna göre kekeme öğrencilere ilişkin değerlendirildiğinde ölçekte istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin yüksek öğrenimleri sırasında konuşma bozuklukları/kekemelik konusunda eğitim alma durumlarına göre değerlendirildiğinde, başarısızlık ve farkındalık alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark görülmezken, ölçeğin son alt boyutunda (soyutlama) anlamlı düzeyde fark bulunmaktadır. Okul dışında konuşma bozuklukları/kekemelik konusunda eğitim alma durumlarına göre değerlendirildiğinde, ölçekte istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Uysal ve Tura'nın (2018) Öğretmen Adaylarının Çocuklardaki Dil ve Konuşma Bozukluklarına Yönelik Tutum ve Bilgilerinin Değerlendirilmesine yönelik yaptıkları çalışmanın amacı, dil ve konuşma bozukluğuna sahip öğrencilerin tanısındaki rolü düşünüldüğünde geleceğin öğretmenlerinin bu konudaki bilgi düzeyi ve tutumlarının araştırılmasıdır. Bu çalışma sonucu, öğretmen adaylarının yaygınlık oranları gittikçe artan dil ve konuşma bozuklukları konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının bu bozukluklara dair bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı ve bu konuda eğitim süreçlerinin dikkatlice planlanması gerektiğini belirtmiştir. Öğretmenin dil ve konuşma bozukluğu olan çocukla olan iletişiminin bu grubun tanınması ve sağaltımı açısından son derece önemli olduğunu ortaya koymuştur.

Toğram ve Bora'nın (2018) Ebeveyn ve Öğretmenlerin Konuşma Bozukluklarına Yönelik Tutum ve Bilgileri: Lefkoşa Örnekleme çalışmasında anket aracılığıyla verilerin toplandığı betimsel araştırma modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada konuşma bozukluğu olan ve olmayan çocukların öğretmen ve ebeveynleri yer almaktadır. Araştırma 91 ebeveyn, 100 öğretmen olmak üzere toplam 191 katılımcı ile yürütülmüştür. Çalışma sonucu farklı branşları olan öğretmenlerin "Dil ve Konuşma Bozukluklarına Farkındalık Anketi" konuşma bozukluğu olan çocukların akademik/sosyal başarısı ile ilgili bölümde puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Buna göre okul öncesi öğretmenlerinin konuşma bozukluğu olan çocukların akademik/sosyal başarısına ilişkin tutumlarının ilköğretim öğretmenlerine göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Terapi gereksinimleri ile ilgili bölümde ise konuşma bozukluğu olan ve olmayan gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Çalışmada yer alan konuşma bozukluğu olan ve olmayan öğretmen grubu arasında konuşma bozukluğu olan çocuğun akademik/sosyal başarısı ve terapi gereksinimleri açısından bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma özel eğitim öğretmenlerinin çocuklardaki dil ve konuşma bozukluklarına yönelik tutum, bilgi ve görüşlerinin değerlendirilmesi için; karma yöntem kullanılmıştır. Karma yöntem araştırmaları, araştırmacının bir çalışma içerisinde nitel ve nicel yöntem, yaklaşım ve kavramları birleştirmesi olarak tanımlanır (Creswell, 2003) (Johnson & Onwuegbuzie, 2004). Karma yöntemle araştırma yapmak ise farklı yöntemler kullanarak olayları sunma, analiz etme ve bir araya getirmektir. Tek bir paradigmanın cevaplayamadığı araştırma sorularını cevaplandırmak için karma yöntem araştırmaları kullanılmaktadır (Creswell, 2003).

Karma yöntem araştırmalarının derinlemesine analiz gerektiren disiplinler arası araştırmalara yol gösterdiği söylenebilir. Karma yöntem araştırmalarının, eğitim araştırmalarına yaptığı katkılarının yanında bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Karma yöntem araştırmalarında karşılaşılabilecek sınırlılıklar,

- Araştırmacıların nitel ve nicel araştırma yöntemleriyle aynı anda başa çıkmaları zor olabilir.
- Özellikle iki yöntem aynı anda kullanıldığında ve araştırmacılar takım halinde çalıştıklarında karma yöntemin uygulanması zorlaşabilir.
- Diğer yöntemlerle yapılan araştırmalara göre tamamlanması uzun sürebilir (Creswell, 2003) (Johnson & Onwuegbuzie, 2004).

Çalışma Grubu

Araştırmaya online olarak katılan 106 özel eğitim öğretmenidir. Araştırmaya toplamda 106 Özel Eğitim Öğretmeni katılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise, toplam 75 özel eğitim öğretmenin görüşleri analiz edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Yapılan araştırmada, özel eğitim öğretmenlerinin çocuklardaki dil ve konuşma bozukluklarına yönelik tutum ve bilgilerinin ortaya çıkarılmasına yönelik

Toğram ve Maviş (2009) tarafından dil ve konuşma bozukluklarına yönelik tutum ve bilgileri belirlemek amacıyla geliştirilen bir anket kullanılmıştır. Anketin ilk kısmında katılımcı bilgilendirme formu ve kişisel bilgi formu ikinci bölümünde dil ve konuşma bozukluğu olan çocukların akademik ve sosyal başarıları ile ilgili 10 madde ve terapi gereksinimleri hakkında 10 madde olmak üzere toplam 20 tutum maddesi ve Yrd. Doç. Dr. Başak Bağlama ve İlayda Tugay tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu 6 açık uçlu soru yer almaktadır. Görüşme formundaki sorular özel eğitim alanında iki uzmanın görüşü alınarak oluşturulmuştur. Tutum maddelerinin değerlendirilmesi Likert tipinde üçlü derecelendirme kullanılarak yapılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında pandemi sürecinden etkilenildiğinden dolayı online olarak veriler özel eğitim öğretmenlerine uygulanarak toplanmıştır. Bu bağlamda Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan araştırmayla ilgili gerekli izin yazıları alınmıştır. Özel eğitim öğretmenlerine gönderilen online anket ile yapılan bilgilendirmeden sonra ölçekleri okumaları ve araştırmayı kabul etmeleri halinde onaylamaları istenilecektir. Uygulama bittiğinde öğretmenlere katkılarından dolayı teşekkür edilerek son bulunması planladık ve yaptık.

Verilerin Analizi

Araştırmadan toplanan veriler, sosyal bilimler için istatistik paket programı (SPSS) ile analiz edilerek edilmiştir. Araştırmada özel eğitim öğretmenlerin çocuklardaki dil ve konuşma bozukluklarına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma yöntemi olan içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde amaç, araştırmacılar tarafından toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ulaşmaktır. Araştırmacılar tarafından incelenen görüşme kağıtlarının hepsinin araştırmaya katkı sağlayacak nitelikte olduğuna karar verilmiştir. Elde edilen bulguların analizi sürecinde ise verileri kodlama, kategori oluşturma, kod-kategori düzenleme ve raporlama işlemleri sırasıyla izlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bu bağlamda görüşlerine başvuru alan özel eğitim öğretmenleri "Ö" harfiyle adlandırılmıştır. Öğretmen görüşlerine olduğu gibi yer verilen alıntılarda ise Ö1,Ö4,Ö8,Ö11,...şeklinde kod adlarına yer verilmiştir. İlk olarak incelenen verilerle

ayrı ayrı ilk kodlar oluşturulmuş ardından oluşturulan ilk kodlar üç kodlayıcı tarafından incelenmiş olup, ortak görüşler doğrultusunda kodlar geliştirilmiştir ve ortak geliştirilen kodlar gruplandırılarak kategoriler oluşturulmuştur.

BÖLÜM IV

Bulgular

Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Tablo 1.

Özel Eğitim Öğretmenlerine Ait Demografik Bilgiler

Demografik Bilgi	f	%
Cinsiyet		
Kadın	70	66.7
Erkek	36	33.3
Yaş		
21-30	66	62.6
31-40	33	30.8
41-50	5	4.7
51 ve üzeri	2	1.9
Mezun olduğu bölüm		
Özel Eğitim Öğretmenliği	52	54.7
Zihin Engelliler Öğretmenliği	39	36.8
İşitme Engelliler Öğretmenliği	9	8.5
Eğitim durumu		
Lisans	63	58.3
Yüksek Lisans	35	32.4
Doktora	8	9.3
Meslekteki hizmet süresi		
1-5 yıl	64	59.8
6-10 yıl	26	24.3
11-15 yıl	9	8.4
16-20 yıl	3	2.8
21 yıl ve üzeri	4	4.7
Daha önce dil ve konuşma bozukluğu olan öğrenciyle çalışıp çalışmama durumu		
Evet	97	89.8
Hayır	10	10.2
Çalıştığı kurumda dil ve konuşma bozukluğu olan öğrencisi olup olmama durumu		
Evet	85	79.4
Hayır	21	20.6

Tablo 1 Devam

Daha önce dil ve konuşma bozukluğu ile ilgili herhangi bir sertifika programı veya hizmet içi eğitime katılma durumu	77	72.2
Evet	30	27.8
Hayır		
Toplam	106	100

Tablo 2.

Özel eğitim öğretmenlerinin dil ve konuşma bozukluklarına yönelik tutum ve bilgi düzeylerine ilişkin nicel bulgular

Maddeler		Katılıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım
1. Konuşma sorunlu çocuk uygun yaşa geldiğinde okula gider.	f	71	29	6
	%	(%65.7)	(%27.8)	(%6.5)
2. Çocuk konuşamadığı için okuma yazma öğrenemez.	f	28	67	11
	%	(%26.2)	(%63.6)	(%10.2)
3. Çocuğun konuşamama sorunu ilerde öğrenme güçlüğüne dönüşür.	f	49	31	26
	%	(%45.8)	(%29.9)	(%24.3)
4. Konuşma sorunlu çocuklar hiperaktif ve uyumsuz olurlar.	f	27	58	21
	%	(%25.0)	(%55.6)	(%19.4)
5. Çocuğun konuşma sorunu okul hayatını/derslerini olumsuz etkiler.	f	83	16	7
	%	(%77.6)	(%15.9)	(%6.5)
6. Çocuk konuşmasının bozuk olduğunu okulda fark eder.	f	37	54	15
	%	(%34.3)	(%51.9)	(%13.8)
7. Konuşma sorunlu çocukla okulda arkadaşları alay ederler.	f	55	17	34
	%	(%50.9)	(%16.7)	(%32.4)

Tablo 2 Devam

8. Konuşma sorunlu çocuklar derslerde uyumsuz davranışlar sergiler.	f	41	44	21
	%	(%38.3)	(%41.1)	(%20.6)
9. Konuşma sorunlu çocuk okuldaki sosyal etkinliklere katılamazlar.	f	23	67	16
	%	(%21.5)	(%63.6)	(%14.9)
10. Çocuğun derslerindeki başarısızlığının nedeni konuşma sorunudur.	f	41	34	31
	%	(%38.0)	(%33.3)	(%28.7)
11. Konuşma sorunlu çocuk kendi basına sorunun üstesinden gelebilir.	f	8	67	31
	%	(%7.4)	(63.9%)	(%28.7)
12. Terapiler klinik ortam yerine okul ortamında gerçekleşmelidir	f	53	26	27
	%	(%50.9)	(%24.1)	(%25.0)
13. Öğretmenler terapi seanslarını gözlemelidir.	f	98	1	7
	%	(%92.6)	(%0.9)	(%6.5)
14. Terapistin, çocuğun terapileri konusunda öğretmene bilgilendirme yapması gereklidir.	f	104	1	1
	%	(%98.2)	(%0.9)	(%0.9)
15. Konuşma terapisi, çocuğun (varsa) diğer alanlardaki geriliklerini de olumlu yönde etkiler.	f	83	10	13
	%	(%78.7)	(%9.3)	(%12.0)
16. Çocuğun konuşma terapisine katılması için dersten ayrılması uygun değildir	f	56	27	23
	%	(%53.7)	(%25.0)	(%21.3)

Tablo 2 Devam

17. Konuşma sorunlu çocuk terapide öğrendiklerini gündelik yaşamında rahatlıkla kullanabilir.	f	87	6	13
	%	(%82.1)	(%5.7)	(%12.2)
18. Konuşma sorunlu çocuğa bireysel terapiler (grup eğitimine göre) daha yararlı olur.	f	74	14	18
	%	(%69.2)	(%13.1)	(%17.7)
19. Terapiler, çocuğun sorununa karşı olumlu tutum geliştirmesini sağlar.	f	80	10	16
	%	(%74.8)	(%9.3)	(%15.9)
20. Çocuğun konuşma bozukluğunun geçmesi için ilaç kullanması gerekir.	f	6	68	32
	%	(%5.6)	(%63.6)	(%30.8)

Nitel Verilere İlişkin Bulgular

Araştırmada özel eğitim öğretmenlerinden; dil ve konuşma bozukluğu olan öğrencilere eğitsel müdahale süreci hakkındaki görüşleri, dil ve konuşma bozukluğu olan öğrencilerle çalışırken kullandıkları yöntemler, öğrencilerin sosyal ve duygusal açıdan nasıl etkilendikleri, aileleri terapiye ikna etme sürecinde kullandıkları yöntemler, online konuşma terapisi hakkındaki görüşleri ile dil ve konuşma bozukluğu olan çocukların ve ailelerinin yaşadığı zorluklara yönelik görüşlerine ilişkin veriler toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiş olup, verilerin tekrar sıklıkları tablolar halinde sunulmuştur. Tablolarda yer alan verilerde her özel eğitim öğretmenin verdiği birden fazla yanıt dikkate alınmıştır.

Tablo 3.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Öğrencilere Eğitsel Müdahale Süreci Hakkındaki Görüşlerinin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Kategoriler	f	%
Güncel değerlendirme ve tanı testleri ile süreç başlatılmalıdır.	25	21,9
Bireysel özelliklere göre başarı sağlayan yöntemler olduğunu düşünüyorum	20	17,5
Aile, öğretmen, terapist iş birliği içinde olmalıdır.	19	16,7
Erken tanı (geç kalınmamalıdır)	11	9,6
Sabırla ve çocuğu dinleyerek ona güven vererek yaklaşmak	9	7,9
Aileyi çocuğun yetersizliğine ve eğitim sürecine ilişkin bilgilendirilerek sürece dahil edilmeli	9	7,9
Birebir çocukla terapiler sağlanmalı	6	5,3
Çok faydalı ve gerekli bir süreç	6	5,3
Diğer normal çocuklar gibi yaşamlarını bağımsız olarak sürdürmeleri	3	2,6
Az da olsa kendini ifade etmesini sağlayacak, başarısını kendi fark etmesini sağlayacak etkinlikler	2	1,8
Gözlemleyerek veya vaka öyküsünü bilip doğru bir yol çizerek süreci kolaylaştırmak çocuk açısından daha iyi olacaktır.	1	0,9
İyi bir model olarak doğru şekilde konuşmasını kolaylaştırmak çocuk için iyi olacaktır.	1	0,9
Konuşma ve eğitim bir bütündür birbirini destekler.	1	0,9
Grup çalışmalarına alabilirler.	1	0,9

Tablo 3'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin dil ve konuşma bozukluğu olan öğrencilere eğitsel müdahaleye ilişkin görüşlerine bakıldığı zaman %21,9'u güncel değerlendirme ve tanı testleri ile süreç başlatılması gerektiğini savunurken, %17,5'i bireysel özelliklere göre başarı sağlayan yöntemler olduğunu ifade etmişlerdir. Özel eğitim öğretmenlerinin %16,7'si aile, öğretmen ve

terapistin iş birliği içinde çalışmaları gerektiğini belirtirken, %9,6'sı ise erken tanının çok önemli olduğunu ve geç kalınmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin %7,9'u ise sabırla çocuğu dinleyerek ona güven vererek yaklaşmak gerektiğini ve aileyi çocuğun yetersizliğine ve eğitim sürecine ilişkin bilgilendirilerek sürece dahil edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Özel eğitim öğretmenlerinin %5,3'ü eğitsel müdahale sürecinin gerekli ve faydalı bir süreç olduğunu ve birebir çocukla terapiler sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir, %2,6'sı da diğer normal çocuklar gibi yaşamlarını bağımsız olarak sürdürmeleri için eğitsel müdahale sürecinin gerekli olduğunu savunurken, %1,8'i de az da olsa kendilerini ifade etmelerini sağlayacak, başarısını kendi fark etmesini sağlayacak etkinliklerin yer alması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin %0,9'u çocuğu gözlemleyerek veya vaka öyküsünü bilip doğru bir yol çizerek süreci kolaylaştırmak çocuk açısından daha iyi olacağını, konuşma ve eğitimin birbirini desteklediğini, çocuğun grup çalışmalarına dahil edilebileceğini ve iyi bir model olarak doğru şekilde konuşmasını kolaylaştırmanın süreç ve çocuk için daha faydalı olacağını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmen görüşlerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

Ö1: *“Aile, öğretmen, terapist iş birliği içinde olmalıdır.”*

Ö6: *“Bireysel kişiye özgü plan program hazırlayıp sabırlı bir şekilde sonuca ulaşmaya çalışmak iyi olacaktır.”*

Ö27: *“Değerlendirme ve tanı testlerinden sonra çocuğun dil ve konuşma bozukluğu hakkında aileyi ve çocuğu bilgilendirme sürece kolay uyum sağlamalarını sağlar.”*

Ö31: *“Eğitsel müdahale eşgüdümlü bir çalışma ile mümkün olmaktadır. Bu çalışma aile öğretmen terapist akran eğitimi ve motivasyon ile mümkün olmaktadır. Günlük yaşamda rutini bozulmayacak şekilde yapılacak olan eğitimler ile daha sağlıklı bir gelişim sağlanacaktır.”*

Ö33: *“Çocuk sabırlı şekilde dinlenip doğru model olunmalıdır.”*

Ö37: *“Eğitsel müdahale sürecine mümkün olduğunca en erken yaşta başlanması gerekmektedir. Aile katılımlı ve aile iş birliği ile sürdürülecek eğitsel müdahalelerin daha hızlı ve etkili sonuçlar sağlayacağını düşünüyorum.”*

Ö46: “Birebir dersler ile müdahale programı uygulanması ve çocuğun çevresinde uygulanan eğitimin devamı için desteklenmesi gerekmektedir ve aile olarak her gelişme müdahale programındaki öğretmen ile paylaşılmalıdır.”

Ö53: “Bireye özgü birebir eğitim programları hazırlayıp uygulama süreci kolaylaştırır.”

Ö55: “Örneğin artikülasyon sorunu yaşayan çocuklar yazı dilinde kelimenin harflerini yanlış yazabiliyor. Çünkü söylediği gibi yazıyor. Bu durumda şahsen çocuğun zorlandığı harfi okuma yazma çalışmalarında kullanmamaya çalışıyorum. Önce terapist ile çalışmalı ve kelimenin başında sonunda veya ortasında mı ifade etmekte, yazmakta, okumakta zorlanıyor onu bulmalı. Tabii terapistle göre de öğretmen çalışmasını hazırlamalı.”

Ö67: “Konuşma ve eğitim bir bütündür birbirini destekler nitelikte okursa konuşma bozukluğu kolaylıkla ortadan kalkar.”

Ö75: “Dil ve konuşma bozukluklarının titizlikle ve en güncel bilimsel yöntemlerle değerlendirilmesi ve tanınması önemlidir.”

Tablo 4.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Öğrencilerle Çalışırken Kullandığınız Yöntemlere Yönelik Görüşlerinin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Kategoriler	f	%
Bireysel özelliklerine uygun olan eğitim yöntemi	19	17,6
Ayna karşısında dil ve nefes egzersizleri	15	13,9
Standart testler, gelişim ve zekâ testi, iletişim becerileri testi	14	13
Doğal dil öğretim yöntemleri	9	8,3
Taklit	8	7,4
Model olma	7	6,5
Göstererek yaptırma	5	4,6
Artikülasyon çalışması, harfleri doğru çıkarma	4	3,7
Şarkı söyletmek	4	3,7
Hece kelime ve resim çalışmaları	3	2,8
Ses terapi yöntemi	3	2,8
Görsel algı eşleme	3	2,8
Çocuğun konuşmak için gösterdiği çaba ödüllendirilmelidir	3	2,8
Akranlarla birlikte öğrenme	3	2,8
Teknolojik aletleri kullanarak ses, hece ve kelime çalışmaları	2	1,9
Hatalı çıkan sesleri düzeltmek ve uyarmaktan kaçınılmalı	2	1,9
Sesli okuma	2	1,9
Drama	1	0,9
Yanlızsız öğretim yöntemleri	1	0,9

Tablo 4’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin %17,6’sı dil ve konuşma bozukluğu olan öğrencilerle çalışırken bireysel özelliklere uygun olan yöntemi seçtiğini, %13,9’u ayna karşısında dil ve nefes egzersizleri

yaptırdığını, %13'ü standart testler, gelişim testi ve zeka testi, iletişim becerileri testleri uyguladığını, %8,3'ü doğal dil yöntemlerini tercih ettiğini, %7,4'ü taklit yöntemini kullandığını, %6,5'i model olmayı tercih ettiğini, %4,6'sı çocuklara göstererek yaptırdığını, %3,7'si artikülasyon çalışması, harfleri doğru çıkarma ile birlikte şarkı söylediklerini, %2,8'i hece kelime ve resim çalışmaları, ses terapi yöntemi, görsel algı eşleme, akranlarla birlikte öğrenme ve çocuğun konuşmak için gösterdiği çaba ödüllendirilmesi gerektiğini, %1,9'u teknolojik aletleri kullanarak ses, hece ve kelime çalışmaları yaptırdığını, sesli okuma gerçekleştirdiklerini ve hatalı çıkan sesleri düzeltmek ve uyarmaktan kaçındıklarını, %0,9'u ise drama ve yanlışsız öğretim yöntemlerini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmen görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Ö1: *“Göstererek yaptırma, taklit, drama vb.”*

Ö2: *“Artikülasyon çalışması harfleri doğru çıkarma ayna karşısında dil ve nefes egzersizleri. Alıcı ve ifade edici dil çalışmaları yapılmaktadır.”*

Ö12: *“Gerekli değerlendirmeler yaparak bireysel eğitim programı hazırlayıp uygulayım.”*

Ö13: *“Yaşıyla uyumlu gelişim testi ve zekâ testi değerlendirmesi uygulayım.”*

Ö18: *“Doğal dil öğretim yöntemlerini kullanırım.”*

Ö24: *“Nefes çalışmaları. Sesli olarak okuma.”*

Ö31: *“Yöntemler öğrencilere göre farklılık göstermektedir. Dil çene dudak egzersizleri, taklit becerileri ile başlanıp devam etmektedir. Harf kelime cümle sıralaması ile devam etmektedir.”*

Ö34: *“Hatalı çıkan sesleri düzeltmek ve uyarmaktan kaçınılmalı ve çocuğun konuşmak için gösterdiği çaba ödüllendirilmelidir.”*

Ö35: *“Standart testler uygulayım ve gözlem çok önemlidir.”*

Ö53: *“Taklit becerileri en temel becerilerdir. Mutlaka tamamlanmalıdır. Model olma, sözcük ekleme ve genişletme. Hiç kelime yoksa model olma yöntemini*

kullanarak onun kullanması gereken kelimeleri kendin söyleyerek model olunur. Daha sonra sözcük ekleme ve genişletme. Doğal öğretim tekniğini kullanabiliriz. Çocuğun doğal yaşamında eğitimi yapılandırmadan ilgisini çeken ve çıkarabildiği seslerden başlanır. Yansıma sözcükler kullanılabilir.”

Ö69: “Şarkı söylemek ve grup oyunları yaparım.”

Ö73: “Doğru model olunmalı ve çocuğun gösterdiği çaba ödüllendirilmelidir.”

Tablo 5.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Dil ve Konuşma Bozukluğu, Öğrenciyi Sosyal ve Duygusal Açıdan Nasıl Etkilediğine İlişkin Görüşlerinin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Kategoriler	f	%
Olumsuz etkiler	32	23,7
İçe kapanık, çekinik	27	20
Kendilerini ifade edemedikleri için şiddete meyilli olurlar, hırçın olurlar	22	16,3
Özgüven eksikliği	15	11,1
Dışlandıklarını hissederler	11	8,1
İletişim eksikliği, kopukluğu	11	8,1
Arkadaş edinmekte zorlanırlar	7	5,2
Uyum problemi yaşarlar	5	3,7
Alay edilme, akran zorbalığı	4	3
Motivasyonları düşer	1	0,7

Tablo 5’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin %23,7’si dil ve konuşma bozukluğu, öğrenciyi sosyal ve duygusal açıdan olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Özel eğitim öğretmenlerinin %20’si çocukların içe kapanık, çekinik olduklarını, %16,3’ü çocukların kendilerini ifade edemedikleri için şiddete yöneldiklerini ve hırçınlaştıklarını, %11,1’i çocukların özgüven eksikliği yaşadığını,

%8,1'i çocukların iletişim kurmakta sorun yaşadıkları ve dışlandıklarını, %5,2'si çocukların arkadaş edinmekte zorlandıklarını, %3,7'si çocukların uyum problemi yaşadıklarını, %3'ü çocuklarla alay edildiğini ve akran zorbalığına maruz kaldıklarını ve %0,7'si ise çocukların motivasyonlarının düştüğünü belirtmiştir. Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmen görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Ö3: *“Dışlandıklarını hissettiklerinde ya da etraflarında olumsuz tepkiler aldıklarında kendilerini kötü hissedebilirler ve kendilerini çevreye karşı kapatabilirler.”*

Ö4: *“Olumsuz etkiler.”*

Ö5: *“Öğrenci özellikle toplum içinde konuşmaktan çekinir içine kapanık bir öğrenci olabilir ya da istediklerini sözel yolla anlatamayan çocuklar şiddet davranışları sergileyebilir.”*

Ö6: *“Öğrenci diğer arkadaşları tarafından alay konusu olabilir ve öğretmen diğer arkadaşlarına bunun doğru olmadığını anlatmalıdır. Ayrıca okuma çalışmalarında öğrencinin okuma istememesi ile onu cesaretlendirip sonuna kadar dinlemelidir. Çünkü yapamam okuyamam diye öğrencinin cesareti kırılmış olabilir.”*

Ö7: *“İfade etmede sıkıntı yaşayan öğrenciler sosyal ortamlarda ötekileşebilirler. Bu durum da duygusal olarak etkileniyorlar.”*

Ö11: *“Özgüven eksikliği, sosyal ortamlara girmede çekingenlik, kendini yeterince ifade edememesinden kaynaklanan bazı davranış bozuklukları gözlemleyebiliyoruz.”*

Ö18: *“İletişim kurmakta ve kendini ifade etmekte zorlanan çocuğun sosyal anlamda çekimser olduğunu gözlemledim.”*

Ö21: *“Olumsuz etkiler. Akranlarıyla iletişim kopukluğu yaşayabilir. İçe kapanabilir veya uyumsuz hırçın da olabilir.”*

Ö25: *“Kendini yeteri kadar ifade edememek sosyal ve duygusal yönden bu tarz çocukları olumsuz etkilemektedir.”*

Ö31: “Bazı çocuklar yaşadıkları sorun nedeniyle kendini sosyal ortamdan izole edebilir ve anlaşılamayacağını düşünerek konuşmaya çekinebilir.”

Ö41: “Elbette ki, çocuğun bu durumu nasıl algıladığı ile doğru orantılıdır diye düşünüyorum. Eğer bu durumdan çok fazla etkilediyse sosyal ortamlardan geri durmaya çalışabilir. Konuşması gereken işlerden kaçınabilir. Bu da onun başkalarının farklı algılanmasına ve uzak kalmasına neden olabilir. Aksi de mümkündür. Sorunun üstüne gitmeye azimli bir çocuksa, aşmak için daha istekli olacağından bu süreci daha hızlı ve sosyal ortamlardan kopmadan yaşayabilir. Okul /sınıf ortamlarında öğretmen ve arkadaşlarının ona karşı sahip oldukları tutumların da çocuğun sosyal duygusal gelişiminde (izleyeceği tavırda) etkisi çok büyüktür.”

Ö48: “Bulunduğu çevreye bağlı olduğunu düşünüyorum. Eğer sağlıklı bir şekilde sosyal ortamda dışlanma sağlanmadan akran öğretimine de durumu anlatarak psikolojik olarak öğrencinin kendini iyi hissettirecek bir ortam sağlanırsa sıkıntı olacağını düşünmüyorum. Aynı durumun ailesini bilgilendirmek, dışarıdaki çevresinde de uygulanırsa bir problem kalmaz.”

Ö57: “Her açıdan olumsuz etkiler. Ya içe kapanık sessiz iletişime kapalı olur ya da uyumsuz huzursuz davranışlar sergileyebilir.”

Ö75: “İçine kapanıklık, toplumsal açıdan kabul görmeyen davranış bozuklukları, özgüven eksikliği, arkadaş edinmeye utanma ve kendini yetersiz hissetme, aşırı ilgi isteme veya tamamen kapanma gibi yan problemler doğurabilir.”

Tablo 6.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Aileyi Çocuğunun Dil ve Konuşma Terapisine Göndermesi Konusunda İkna Yöntemlerine İlişkin Görüşlerinin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Kategoriler	f	%
Hem çocuğu hem de aileyi bilinçlendirmek	24	19,4
Öğrencinin kazanacağı becerileri ve hayatına etkisi anlatılarak farkındalık yaratılmalıdır	21	16,9
Çocukları için önemli ve ertelenmeyecek bir durum olduğunu açıklarım	17	13,7
Örneklendirmelerle yönlendirilebilir	14	11,3
İş birliği içinde olmamızın öneminden bahsederim.	8	6,5
Diğer çocuklardan farklı olmadığını bu sürecin eğitimle başarılacağı çözüm yolu bulmanın ilerisi için çocuk açısından daha iyi olacağını anlatırım.	8	6,5
Nasıl iletişim kurmaları gerektiğini ve terapinin gerekli olduğunu anlatmak	6	4,8
Erken teşhisin önemli olduğunu konusunda bilinçlendiririm	6	4,8
Empati kurarak	5	4
Aile ve çocuğu tanıdıktan sonra uygun bir yöntem seçerim	4	3,2
Rehber ve özel eğitim öğretmenleriyle iş birliği yaparım	3	2,4

Tablo 4'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin %19,4'ü aileyi çocuğunun dil ve konuşma terapisine göndermesi konusunda ikna yöntemi olarak hem çocuğu hem de aileyi bilinçlendirebileceğini, %16,9'u öğrencinin kazanacağı becerileri ve hayatına etkisi anlatılarak farkındalık

yarabileceğini, %13,7'si çocukları için önemli ve ertelenmeyecek bir durum olduğunu açıklayabileceğini, %11,3'ü örneklendirmelerle yönlendirebileceğini, %6,5'i ise işbirliği içinde olmamızın öneminden, diğer çocuklardan farklı olmadığını bu sürecin eğitimle başarılabileceğinden ve çözüm yolu bulmanın ilerisi için çocuk açısından daha iyi olacağını anlatabileceklerini belirtmişlerdir. Özel eğitim öğretmenlerinin %4,8'i nasıl iletişim kurmaları gerektiğini ve terapinin gerekli olduğunu anlatmak ile erken teşhisin önemli olduğunu konusunda aileleri bilinçlendirebileceğini, %4'ü empati kurmalarını sağlayabileceğini, %3,2'si aile ve çocuğu tanıdıktan sonra uygun bir yöntem seçebileceğini ve %2,4'ü de rehber ve özel eğitim öğretmenleriyle iş birliği yapabileceklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmen görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Ö2: *“Aileyi onunla aynı süreç yaşamış diğer ailelerle bir araya getirmek. Onun duyguları açısından olumlu olabilir. Aynı zamanda ram da hem rehber öğretmen hem özel eğitim öğretmeni birlikte yol izlemelidir.”*

Ö3: *“Çocuğun konuşmasını siz anlayabilirsiniz ailesi olarak ancak ders sırasında anlaşılmadığı için derse katılmak istemiyor. Bir dil terapistine giderse çok mutlu ve başarılı olacağına inanıyorum.”*

Ö6: *“Çocuğun ilerideki yaşamı için çaba göstermemiz gerektiğini ve bunun için iş birliği içinde olmamızın öneminden bahsedirim.”*

Ö8: *“Davranışlarında düzelme, aktif olarak sosyal hayata katılma, arkadaş edinme, bulunduğu ortama aidiyet duygusu, derse katılım, ilerleyen yaşlarda karşılaşılabileceği sorunlar konularındaki iyileşme durumunu anlatırım (örnekler veririm).”*

Ö13: *“Erken teşhisin önemli olduğunu konusunda bilinçlendiririm.”*

Ö22: *“Erken müdahale ile sürecin rahatlayacağını üstesinden gelinebileceği hakkında bilgi veririm.”*

Ö25: *“Kendini daha iyi ifade edebileceğini ve ileride zorluk yaşaması için şimdi terapiye gitmesi gerektiğini açıklarım. Daha önce eğitim almış öğrenci videolarından kısa örnekler sunarım.”*

Ö32: “Öncelikle ailenin düşüncelerini kaygılarını dinlerim. Aileyi tanımaya çalışırım. Konuşmak empati kurduğunuzu göstermek aslında en önemli iletişim ve ikna aracıdır. İşe yaramadığı durumlarda dil ve konuşma terapisine giden öğrencilerimin gelişim aşamaları ve süreci hakkında resimli videolu görseller gösterip bunun üzerinden konuşmaya çalışırım.”

Ö44: “Öğrenebilir düzeyini açıklayarak geliştirilmesi gerektiğini ve çocuğun da diğer akranları gibi konuşmaya geçebileceğini destek alarak başarabileceğini söylerim.”

Ö47: “İleride çocuklarından beklentilerini göz önünde tutarak nerede görmek istediklerini ve bir defalıkta olsa uzaktan gözlem yaptırıp o duyguyu pencereden izlemesini ve durumun çocuğuna ne kazandıracağını her yönüyle anlatıp bu süreçte birlik olmamız gerektiğini anlatırım.”

Ö54: “İlk önce aile ile çocuk hakkında bilinmesi gerekenleri konuşup bunu çocuğa yansıtmadan bir aile terapisi ya da aile ile konsültasyon hizmeti sunarak onlarla iş birliği yapılabilir.”

Ö64: “Konuşma ve dil terapistine gitmeleri halinde çocuklarında meydana gelen iletişim değişiklikleri ile ilgili olumlu videolar izletme, dil konuşma terapistine gitmiş bir aile ile görüşmeleri sonucu ikna olmalarını sağlarım.”

Ö67: “Çocuğun her zaman yanında olamayacaklarını onun kendi kendine yetebilmesi için terapinin öneminden bahsederim.”

Ö69: “Çocuğun iletişime geçmesi kendini ifade edebilmesi için gerekli olduğunu anlatırım.”

Tablo 7.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Online Konuşma Terapisi Hakkındaki Görüşlerinin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Kategoriler	f	%
Yüz yüze eğitim daha yararlı olur	13	21
Örgün eğitim olanağı yok ise tercih edilebilir.	9	14,5
Online tekrarlar olabilir ama uzaktan eğitim konusunda iyi değiliz	7	11,3
Ailelerimiz bu konuda yaşanan pek çok sıkıntı nedeniyle pek online eğitim ve terapilerden faydalanamamaktadır.	7	11,3
Her türlü terapinin çocuklar için iyi olacağını düşünüyorum.	6	9,7
Öğrencinin durumunun değerlendirilmesi birebir çocuğu motive etme açısından daha etkilidir.	5	8,1
Öğrencilerin bireysel özelliklerine göre de öğrencinin başarı durumu göz önünde bulundurularak yapılabilir.	4	6,5
Yetersizlik türlerinin tümünde online terapi eğitim olmamalı	4	6,5
Ses yerleştirme işlemi fiziksel müdahaleyi gerektirmektedir	3	4,8
Başka bir engel durumu yoksa olabilir.	2	3,2
Ne kadar çocukla göz teması kurulup eğitim verilirse daha iyi ve başarılı olur.	1	1,6
Olumlu sonuçlar olabilir.	1	1,6

Tablo 7’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin %21’i online konuşma terapisi hakkında yüz yüze eğitim daha yararlı olduğunu, %14,5’i örgün eğitim olanağı yok ise tercih edilebileceğini, %11,3’ü online tekrarlar olabilir ama uzaktan eğitim konusunda iyi olmadıklarını ve ailelerimiz bu konuda yaşanan pek çok sıkıntı nedeniyle pek online eğitim ve terapilerden faydalanamadıklarını, %9,7’si her türlü terapinin çocuklar için iyi olacağını, %8,1’i

öğrencinin durumunun değerlendirilmesi birebir çocuğu motive etme açısından daha etkili olduğunu, %6,5'i öğrencilerin bireysel özelliklerine göre de öğrencinin başarı durumu göz önünde bulundurularak yapılabileceğini ve yetersizlik türlerinin tümünde online terapi eğitim olmaması gerektiğini, %4,8'i ses yerleştirme işlemi fiziksel müdahaleyi gerektirdiğini, %3,2'si çocuğun başka bir engel durumu yoksa olabileceğini ve %1,6'sı da çocukla ne kadar fazla göz teması kurulup eğitim verilirse daha iyi ve başarılı olabileceğini ve olumlu sonuçlar alınabileceğini ifade etmiştir. Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmen görüşlerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Ö2: *“Her türlü terapinin çocuklar için iyi olacağını düşünüyorum.”*

Ö5: *“Yüz yüze eğitim daha yararlı olur.”*

Ö6: *“Online tekrarlar olabilir ama uzaktan eğitim konusunda iyi değiliz.”*

Ö7: *“Örgün eğitim olanağı yok ise tercih edilebilir. Öğrencilerin bireysel özelliklerine göre de öğrencinin başarı durumu göz önünde bulundurularak yapılabilir.”*

Ö10: *“Yetersizlik türlerinin tümünde online terapi eğitim olmamalı.”*

Ö11: *“Başka bir engel durumu yoksa olabilir.”*

Ö14: *“Tabi ki yüz yüze olmadı daha verimli. Pandemi sürecinde öğrencinin online şekilde alması ne kadar verimli olur bilemem. Ama böyle öğrenciler bence genellikle yüzvüze eğitim almalıdır.”*

Ö15: *“Birebir terapi daha yararlı olur.”*

Ö18: *“Bazı vakaların fiziksel müdahalelerde bulunulması gerektiği için online terapinin yararlı olmayacağını düşünüyorum.”*

Ö22: *“Ses yerleştirme işlemi fiziksel müdahaleyi gerektirmektedir.”*

Ö25: *“Ailelerimiz bu konuda yaşanan pek çok sıkıntı nedeniyle pek online eğitim ve terapilerden faydalanamamaktadır.”*

Ö26: *“Online konuşma terapisi bana mantıklı gelmiyor, konuşma bir iletişim ve gördüğüm kadarıyla bu becerilerde öğretmenin fiziksel müdahalesi olması lazım.”*

Ö30: *“Yüz yüze terapiler daha verimli ve etkili olur ancak ev programı ile ilgili evde aileye destek olarak online seans yapılabilir.”*

Ö33: *“Online konuşma terapisi dikkat dağınıklığı gelişim geriliği olan öğrenciler için pek uygun değil bence. Birebir göz kontağı kurulmadan, çocuğa güven hissi verilmeden yapılan eğitimin verimli olacağını düşünmüyorum.”*

Ö35: *“Kararsız kaldığım bir nokta ailelere göre fayda durumu değişebilir ilgili aile için iyiyse ilgisiz aile için kötü olabilir.”*

Ö39: *“Şu an içinde bulunduğumuz dönem her şeyi online olarak yaşamak zorunda olduğumuz bir zaman dilimi. Daha önce online yapıldığına şahit olmadım ancak, olabileceğine inanıyorum. Aile de terapi sürecine aktif bir şekilde izleme ve evde tekrarlarını doğru şekilde yaptırma konusunda daha etkin rol alabilir. Bence faydalı olabilir.”*

Ö43: *“Öncelik tabii ki yüz yüze eğitim ama şartlar ve sağlık durumuna göre öneririm. Yalnız aile kesinlikle tam katılım sağlayıp desteklemeli.”*

Ö53: *“Ailelere öneririm çünkü aile bazen uygun olamayıp terapiye zaman harcayacak durumları olmadığı zamanlarda online olarak birebir her ortamda bu hizmeti alabilirler bu şekilde geri kalmış olmazlar diye düşünüyorum.”*

Ö60: *“Ev ortamında online eğitim alacağını varsaydığımızda ve fiziksel olarak müdahaleler gerekli olduğu için aslında önermem. Ancak bu konuda çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınarak karar vermek daha sağlıklı olacaktır.”*

Ö70: *“Faydalı olabilir ama yüz yüze eğitimlerde öğretmen gerçekleştireceğinden daha faydalı olacağını düşünüyorum.”*

Ö73: *“Online ancak aileler yönlendirilebilir. Eğer çocuğun konuşma dışında başka yetersizliği yoksa ve gönüllüye etkisi bir nebze daha fazla olabilir.”*

Tablo 8.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Online Konuşma Terapisini Ailelere Önermeye İlişkin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Kategoriler	f	%
Evet	31	41,3
Hayır	42	56
Kararsızım	2	2,7

Tablo 8’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin %41,3’ü online konuşma terapisini ailelere önerirken, %56’sı online konuşma terapisini ailelere önermemekte ve %2,7’si ise online konuşma terapisini ailelere önermek konusunda kararsız kaldığını belirtmiştir.

Tablo 9.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Dil ve Konuşma Bozukluğu Olan Çocukların ve Ailelerinin Yaşadığı Zorluklara Yönelik Yüzde ve Frekans Dağılımları

Kategoriler	f	%
Kendini savunmada ve anlatmada sorun yaşaması, iletişim kopukluğu	43	26,2
Sosyal sıkıntılar sebebiyle yakın çevresinden dahi uzak kalma, arkadaş edinememe	21	12,8
Ailelerin problem davranışlara karşı nasıl davranacaklarını bilmemeleri	19	11,6
Durumu ve tedaviyi kabullenmeme	9	5,5
Hırçınlaşma	9	5,5
Özgüven eksikliği	9	5,5
Gerekli destek eğitimin alınmaması	8	4,9
Okulda anlamadığı veya merak ettiği konularda soru soramaması dolayısıyla eğitim ve öğretimden yeterince yararlanamaması	7	4,3

Tablo 9 Devam

Akran zorbalığı	7	4,3
Kaygı ve endişe	7	4,3
Tanılama sürecinde yanlış kişi ve kuruluşlara gidilmesi	6	3,7
Başka çocuklar ile kıyaslama	5	3
Çocuklarının sorunlarından dolayı daha fazla hassas olmaları ve yapılacak çalışmalara engel olmaları	4	2,4
İçine kapanıklık	3	1,8
Eğitim ücretlerinin veli tarafından karşılanmasının talep edilmesi	2	1,2
Ailenin büyük beklentisi	2	1,2
Daha önce dil ve konuşma bozukluğu olan bir öğrenci ile çalışmadım	1	0,6
Kendini farklı hissetme	1	0,6
Çocuğun kendi ihtiyaçlarını tek başına yapamaması	1	0,6

Tablo 9’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin dil ve konuşma bozukluğu olan çocukların ve ailelerinin yaşadıkları zorlukları %26,2’si kendini savunmada ve anlatmada sorun yaşaması, iletişim kopukluğu olması, %12,8’i sosyal sıkıntılar sebebiyle yakın çevresinden dahi uzak kalma, arkadaş edinememe olarak, %11,6’sı ailelerin problem davranışlara karşı nasıl davranacaklarını bilmemelerinden dolayı, %5,5’i durumu ve tedaviyi kabullenmeme, hırçınlaşma ve özgüven eksikliğinden dolayı, %4,9’u gerekli destek eğitimin alınmaması olduğunu belirtmişlerdir. Özel eğitim öğretmenlerinin %4,3’ü dil ve konuşma bozukluğu olan çocukların ve ailelerinin okulda anlamadığı veya merak ettiği konularda soru sormaması dolayısıyla eğitim ve öğretimden yeterince yararlanamaması, akran zorbalığı ile kaygı ve endişe içinde olmalarından dolayı, %3,7’si tanılama sürecinde yanlış kişi ve kuruluşlara gidilmesinden dolayı, %2,4’ü ailelerin çocuklarının sorunlarından dolayı daha fazla hassas olmaları ve yapılacak çalışmalara engel olmaları, %1,8’i çocuklarının içine kapanık olmalarından dolayı, %1,2’si ailenin büyük beklenti içerisinde olması ve eğitim ücretlerinin veli tarafından

karşılanmasının talep edilmesinden dolayı, %0,6'sı da daha önce dil ve konuşma bozukluğu olan bir öğrenci ile çalışmamasından dolayı, çocuğun kendini farklı hissetmesinden ve çocuğun kendi ihtiyaçlarını tek başına yapamamasından dolayı zorluklarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir.

Ö1: *“Daha önce dil ve konuşma bozukluğu olan bir öğrenci ile çalışmadım. Bu yüzden çok öğrenciyi anlamakta güçlük çekiyorum.”*

Ö2: *“Tanılama sürecinde eğer yanlış kişi ve kuruluşlara giderlerse gerekli destek eğitim almazlarsa onların açısından zor olabilir.”*

Ö3: *“Diğer ailelerin çocuklarını karşılaştırıp eleştirmesi.”*

Ö4: *“Çocukların bireysel özelliklerine göre ifade edici dil bozukluğu olan öğrenciler kendilerini ifade edemedikleri ve anlamadıkları için problem davranışlar gösterebilirler. Aileler de genellikle problemlere karşı nasıl davranacaklarını bilmiyorlar.”*

Ö5: *“Sosyal sıkıntılar sebebiyle yakın çevresinden dahi uzak kalmak. Yeterince sosyalleşememek.”*

Ö6: *“Çocukta kaygı, kendini farklı hissetme özgüven eksikliği ve iletişim kopukluğu yaşanması gibi birçok zorluk yaşanabilir.”*

Ö8: *“İletişimin sağlıklı olamamasından kaynaklı çocukta ve ailede görülen davranış sorunları, ailede ve çocukta çevreye karşı soyutlanma, çocuğun akranlarıyla yeterli iletişime geçememesi, okulda anlamadığı veya merak ettiği konularda soru soramaması dolayısıyla eğitim ve öğretimden yeterince yararlanamaması.”*

Ö11: *“Karşılıklı anlaşamama. Çocuğun anlatmak isteyip de anlatamaması durumunda hırçınlaşması iletişimi ve aile ilişkisini zorlaştırıyor. Aynı zamanda üçüncü şahıslarla da iletişim sorunlu olunca bu defa kendini savunma ve anlatmama da çok karşılaşılan bir durum oluyor.”*

Ö15: *“Yeterli terapistin bulunmayışı, sertifika alıp dil konuşma eğitimi verilmesi ve eğitim ücretlerinin veli tarafından karşılanması talep edilmesi.”*

Ö16: “Çocuklarının sorunlarından dolayı daha fazla hassas olmaları ve yapılacak çalışmalara engel olmaları.”

Ö33: “Çocukların en büyük zorluğu anlaşılmamak oluyor ve de bu çocukta sinir öfke ve davranış problemleri ortaya çıkıyor. Aileler ise çevre baskısından konuşmalarından kendilerini evlerine içlerine kapatıp asosyal bir yaşam sürmeye başlıyorlar.”

Ö40: “Çocuğun sorununu tam olarak nasıl çözebileceklerini ve ona nasıl yardımcı olabileceklerini bilemedikleri için, bazen çocuğa yardım etmeye çalışırken zorlayıcı olabiliyorlar. Bu da çocuğu strese onları umutsuzluğa sürükleyebiliyor. Maddi gücü olmayan aileler böyle bir terapi sağlayamayabiliyor çoğu zaman. O da bir sorun olarak sayılabilir. Çocuk arkadaşları tarafından alay edilebiliyor ve bu durum onu sosyal ortamlardan geri durmaya itebiliyor veya aile başka insanların çocuğa kıyaslayıcı ve karşılaştırmacı bir bakış açısı içerisinde olmasında hüznü duyabiliyor. Bunlar da yaşanan zorluklara örnek olarak verilebilir.”

Ö49: “Kendini ifade edemeyen öğrencilerimde sinir stres ve gerginlik yanlış anlaşılma durumları olabiliyor beden dilini zamanla anlamaya sakin ve oyuna yönelik anlaşmaya ortamı daha sıcak hale getirmeye terapist desteği ve aynı zamanda psikolojik destekle bir özel eğitim öğretmeni ve bu durumun tüm aşamasında ailesinde onayıyla özel eğitim bir ekip işidir diyerek müdür müdür yardımcısı tüm ben grubu olarak bu zorluğu beraber aşacağına inanıyorum.”

Ö51: “Çevrede bulunan bireyler tarafından dışlanmak ve alay edilmek ailelerin ve öğrencilerin psikolojilerini etkilemekte ve sinirlerini germektedir.”

Ö54: “Sosyalleşme, kendi i ifade etme, arkadaş edinme ve akademik alanlarda zorluk yaşamaktalar.”

Ö57: “Aileler en büyük zorluğu kendilerini suçlayıp çocuklarının bu durumunu kabul etmemeleri maalesef acı bir durum öyle bir durumda aile ile terapi eğitimleri yapılması çocuklarına nasıl davranılması gerektiği konusunda bilinçlendirilmesi taraftarıyım çünkü çocuk günün yarısını evde ailesi ile geçirmekte bana sorarsanız eğitim aile de başlar. Bu sebeple aile her konuda merhametli olmamalı çocuğunu bu şekilde kabul edip en iyi şekilde onlarla ilgilenip eskilerinin üzerinden gelebilirler.”

Ö69: *“Nerden başlayacağını bilememek çocuğun sorunun farkına varmada zorluk.”*

Ö70: *“İletişim problemi kendini ifade edememe aileye karşı da iletişimde olamama.”*

Ö73: *“Kendini anlatmada problem yaşadığı için zorluklar çeker.”*

BÖLÜM V

Tartışma

Araştırmaya toplam 106 özel eğitim öğretmeni katılmıştır. Bu çalışmayla özel eğitim öğretmenlerinin çocuklardaki dil ve konuşma bozukluklarına yönelik tutum ve bilgilerini belirlemek amaçlanmıştır. 19.yy. itibariyle dil ve konuşma bozukluklarıyla ilgili araştırmaların artmaya başladığı görülmektedir. Bu araştırmalarla beraber, toplumda bu alanla ilgili farkındalık düzeyi de gelişmeye başlamıştır. Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin dil ve konuşma bozukluğu olan öğrencilere eğitsel müdahaleye ilişkin görüşlerine bakıldığı zaman %21,9'u güncel değerlendirme ve tanı testleri ile süreç başlatılması gerektiğini savunurken, %17,5'i bireysel özelliklere göre başarı sağlayan yöntemler olduğunu ifade etmişlerdir. Özel eğitim öğretmenlerinin %16,7'si aile, öğretmen ve terapistin iş birliği içinde çalışmaları gerektiğini belirtirken, %9,6'sı ise erken tanının çok önemli olduğunu ve geç kalınmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Literatüre baktığımızda benzer sonuçların alındığı görülmüştür. Eğitsel müdahale gereksinimleri ile ilgili olan bu çalışma ile ve Toğram ve Maviş'in (2009) çalışmasındaki bulgular karşılaştırıldığında iki çalışmadaki öğretmenlerin de genel olarak dil ve konuşma terapilerinin gereksinimine inandıkları ve önem verdikleri görülmektedir. Her iki çalışmada yer alan öğretmenlerin eğitsel müdahaleye ilişkin gereksinimlerinde benzer görüş bildirmelerinin nedeninin her iki ülkede de öğretmenlerin benzer eğitimi alması olabilir. Tüm bu sonuçlar birlikte düşünüldüğünde, öğretmen adaylarının yaygınlık oranları gittikçe artan dil ve konuşma bozuklukları konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının bu bozukluklara dair bilgi düzeyleri yeterli olmamakla birlikte bu konuda eğitim süreçlerinin dikkatli planlanması gerekmektedir. Öğretmenin dil ve konuşma bozukluğu olan çocukla olan iletişimi bu grubun tanınması açısından son derece önemlidir. Bu çalışmanın sonuçları, Toğram ve Bora (2018)'nin çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Yapılan değerlendirmede, konuşma sorunlu çocuk uygun yaşa geldiğinde okula gider ifadesine %65 katılıyorum %27 katılmıyorum, %6'sı da kararsız kaldığını belirtmişlerdir. Santhi S Prakash (2014) çalışmasında işitme engelli çocukların okullara dahil edilmesi ve öğretmen tutumları üzerine yapılan araştırma sonucuna

göre okula dahil etme (kaynaştırma) eğitiminin uygulanmasının başarılması için öğretmenlerin olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Konuşma eğitimi esnasında karşılaşılan konuşma bozuklukları ve düzeltme yolları Erdem (2013) çalışmasında dil becerilerinin geliştirilmesiyle yükümlü olan sınıf ve Türkçe öğretmenleri aynı zamanda öğrencilerin konuşma bozukluklarının tespit ve tedavi süreçleriyle de ilgilenmek, bazen tedavi etmeye çalışmak bazen de rehberlik etmek durumundadırlar. Özel eğitim öğretmenlerinin de eğitsel müdahale süreci ve terapi gereksinimleri konusundaki görevleri benzer olduğundan öğretmenlerin dil ve konuşma bozukluklarıyla ilgili farkındalıklarının artırılması önemlidir.

Yapılan değerlendirmede, öğretmen adaylarının (%63) dil ve konuşma bozukluğu olan çocukların konuşmadığı için okuma yazma öğrenemez ifadesine katılmamakla birlikte bu çocukların sorunlarının ileride öğrenme güçlüğüne dönüşeceğini bildirmişlerdir (%45). Öğretmen adaylarının çoğunluğu (%33) çocuğun derslerindeki başarısızlığının nedeninin konuşma sorunu olduğu maddesine katılmazken, %28'i kararsız kaldığını %38'i ise katıldığını belirtmişlerdir. Bu bulgular Maviş ve Toğram (2009) çalışmasındaki bulguları destekler niteliktedir.

Yapılan değerlendirmede, terapi gereksinimleri kısmındaki konuşma sorunlu çocuğa bireysel terapiler (grup eğitimine göre) daha yararlı olur maddesine %53'ü katıldığını, %25'i katılmadığını belirtmişlerdir. Engin, Tösten, Köselioğlu, & Kaya (2013) İlköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasıyla ilişkin tutum ve görüşlerinin değerlendirilmesine yönelik yaptıkları çalışmada ise elde edilen sonuçlar öğretmenlerin yüksek öğrenimleri süresince kaynaştırma ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Bulgular Engin, Tösten, Köselioğlu, & Kaya'nın (2013) çalışmasındaki bulgularla örtüşmemektedir.

Terapiler klinik ortam yerine okul ortamında gerçekleşmelidir ifadesine %50 katılıyorum, %24 katılmıyorum, %25 ise kararsız olduğunu belirtmişlerdir. Bulgular, Toğram ve Maviş'in (2009) çalışmasındaki bulgularla örtüşmektedir.

Bu çalışmada özel eğitim öğretmenlerin dil ve konuşma bozukluğu olan öğrencilere ilişkin akademik-sosyal başarı ve terapi gereksinimleri hakkındaki görüşlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Türkmen Deniz (2016)'in çalışma sonuçlarında da İlköğretim okullarında ve Özel Eğitim Merkezlerinde görevli öğretmenlerin kekeme öğrencilere ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Bulgular, Türkmen Deniz (2016)'in bulgularıyla benzer düzeydedir denilebilir.

Bu araştırma sonuçları özel eğitim öğretmenlerinin dil ve konuşma bozuklukları terapi gereksinimleri ile ilgili tutum ve bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı söylenebilir. Ünal & İflazoğlu Saban (2014) kaynaştırma uygulamasının yapıldığı sınıflarda öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik tutumları araştırması sonucunda, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik orta düzeyde bir tutuma sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda öğretmenlerin kaynaştırma ve özel eğitim konusunda bilgilerinin eksik olduğu, yeterli deneyimlerinin olmadığı, kaynaştırma eğitimine yeterli zaman ayıramadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bu çalışma sonucunda özel eğitim öğretmenlerinin dil ve konuşma bozukluğu olan çocuğa eğitsel müdahale süreci hakkında tutumları olumlu ve çözüme yönelik olduğu bulgulanmıştır. Öğretmen Adaylarının Engelli Bireylere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi Akyıldız (2017) çalışmasında sınıf öğretmenliği, okul öncesi ve özel eğitim bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarının engelli bireylere yönelik tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının engelli bireylerin eğitim almaları ile ilgili tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır. İki çalışmanın da sonuçları birbiriyle benzer niteliktedir. Bu çalışmanın sonuçlarında özel eğitim öğretmenlerinin dil ve konuşma bozukluğu olan çocuk ile ilgili tutum ve bilgi düzeylerinde anlamlı bir değişiklik meydana gelmediği saptanmıştır. Ancak Karakoç, Çitil & Küçüközyiğit (2018) Özel Eğitim Lisans Dersinin Öğretmen Adaylarının Bilgi Düzeylerine ve Engellilere Yönelik Tutumlarına etkisi araştırmasında elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının özel eğitim ve engelliler hakkında bilgi düzeyleri artmış olmasına karşın engelli bireylere yönelik tutumlarında anlamlı bir değişikliğin meydana gelmediği görülmüştür.

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler

Araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin dil ve konuşma bozukluğu olan öğrencilere eğitsel müdahaleye ilişkin görüşlerine bakıldığı zaman güncel değerlendirme ve tanı testleri ile süreç başlatılması gerektiğini savunduğunu konu ile ilgili görüşlerinin benzer düzeyde olduğunu göstermektedir. Dil ve konuşma bozukluğu olan öğrencilerle çalışırken bireysel özelliklere uygun olan yöntemi seçtiğini, dil ve konuşma bozukluğu, öğrenciyi sosyal ve duygusal açıdan olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Aileyi çocuğunun dil ve konuşma terapisine göndermesi konusunda ikna yöntemi olarak hem çocuğu hem de aileyi bilinçlendirebileceğini belirtmiştir. Online konuşma terapisi hakkında yüz yüze eğitim daha yararlı olduğunu ve yarıdan fazlası online konuşma terapisini ailelere önermemekte olduklarını belirtmişlerdir. Dil ve konuşma bozukluğu olan çocukların ve ailelerinin yaşadıkları zorlukları kendini savunmada ve anlatmada sorun yaşaması, iletişim kopukluğu olduğunu savunmuştur. Araştırmanın nicel bulgularında öğretmenlerin verdikleri yanıtların dağılımına baktığımızda öğretmenlerin genelinin “Konuşma sorunlu çocuk uygun yaşa geldiğinde okula gider.” maddesine ‘katılıyorum’, “Çocuk konuşamadığı için okuma yazma öğrenemez.” maddesine ‘katılmıyorum’, “Çocuğun konuşmama sorunu ilerde öğrenme güçlüğüne dönüşür.” maddesine ‘katılıyorum’ şeklinde cevap verdikleri görülmüştür. “Konuşma sorunlu çocuklar hiperaktif ve uyumsuz olurlar.” maddesine ‘katılmıyorum’, “Çocuğun konuşma sorunu okul hayatını/derslerini olumsuz etkiler.” maddesine öğretmenlerin genelinin ‘katılıyorum’, “Çocuk konuşmasının bozuk olduğunu okulda fark eder.” maddesine ‘katılmıyorum’ şeklinde cevap verdikleri görülmüştür. “Konuşma sorunlu çocukla okulda arkadaşları alay ederler.” maddesine ‘katılıyorum’, “Konuşma sorunlu çocuklar derslerde uyumsuz davranışlar sergiler.” maddesine ‘katılmıyorum’, “Konuşma sorunlu çocuk okuldaki sosyal etkinliklere katılamazlar.” maddesine ‘katılmıyorum’, “Çocuğun derslerindeki başarısızlığının nedeni konuşma sorunudur.” maddesine ‘katılıyorum’ şeklinde cevap verdikleri görülmüştür. “Konuşma sorunlu çocuk kendi basına sorunun üstesinden gelebilir.” maddesine ‘katılmıyorum’, “Terapiler klinik ortam yerine okul ortamında gerçekleşmelidir.” maddesine ‘katılıyorum’, “Öğretmenler terapi seanslarını gözlemelidir.” maddesine ‘katılıyorum’, “Terapistin, çocuğun terapileri konusunda öğretmene bilgilendirme

yapması gereklidir.” maddesine ‘katılıyorum’, “Konuşma terapisi, çocuğun (varsa) diğer alanlardaki geriliklerini de olumlu yönde etkiler.” maddesine ‘katılıyorum’, “Çocuğun konuşma terapisine katılması için dersten ayrılması uygun değildir.” maddesine ‘katılıyorum’, “Konuşma sorunlu çocuk terapide öğrendiklerini gündelik yaşamında rahatlıkla kullanabilir.” maddesine ‘katılıyorum’, “Konuşma sorunlu çocuğa bireysel terapiler (grup eğitimine göre) daha yararlı olur.” maddesine ‘katılıyorum’, “Terapiler, çocuğun sorununa karşı olumlu tutum geliştirmesini sağlar.” maddesine ‘katılıyorum’, “Çocuğun konuşma bozukluğunun geçmesi için ilaç kullanması gerekir.” maddesine ‘katılmıyorum’ şeklinde cevap verdikleri görülmüştür.

İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Bu araştırma özel eğitim öğretmenlerine yönelik yapılmıştır. Aynı konu üniversitelerin özel eğitim bölümünde okuyan 4. sınıf öğrencilere yönelik de uygulanmalıdır.
- Öğretmenler dil ve konuşma bozuklukları ile ilgili verilen eğitim ve seminerlere gönüllü katılmalıdır.
- Öğretmenlerin dil ve konuşma bozukluğu olan öğrenciyle karşılaştıklarında daha etkili bir eğitim verebilmeleri için öğrencileri doğru yönlendirmelidirler.

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Dil ve konuşma bozukluğu olan çocuklarla çalışan özel eğitim öğretmenlerinin dil ve konuşma bozuklukları konusunda okullarda bir uzman bulundurulabilir.
- Dil ve konuşma bozukluğuna sahip çocukların bireysel özellikleri birbirlerinden farklı olmasından dolayı, bireysel farklılıkların dikkate alınacağı program ve içerik oluşturulabilir.
- Dil ve konuşma bozukluğu olan çocuğa sahip aileler süreç boyunca birçok zorlukla mücadele etmektedir. Ailenin rolü bu süreçte oldukça önemli olduğundan, zorlandığı durumlarda faydalanabileceği danışma merkezleri veya danışma hattı kurulması yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akçamete, G. (1993). İşitme Engellilerde Dil ve Konuşma. *Özel Eğitim Dergisi*, 1(3), 29. <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/47150/349.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Akyıldız, S. (2017). Öğretmen Adaylarının Engelli Bireylere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*(39), 141-175. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.338158>
- Ataman, A. (2011). Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Aydın Uysal, A., & Tura, G. (2018). Öğretmen Adaylarının Çocuklardaki Dil ve Konuşma Bozukluklarına Yönelik Tutum ve Bilgilerinin Değerlendirilmesi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 1(1), 13-22. doi:10.33400/kuje.425174
- Başaran, M., & Erdem, İ. (2009). Öğretmen Adaylarının Güzel Konuşma Becerisi İle İlgili Görüşleri Üzerine Bir Araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(3), 743-754. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/817931>
- Cebiroğlu, R. (1976). *Güç Gelişen ve Güç Öğrenen Çocuklar*. İstanbul: Akbank Yayınları.
- Creswell, J. W. (2003). *Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş* (1 b.). (M. Sözbilir, Dü., & S. Çelik, Çev.) Ankara: Pegem Akademi. doi:10.14527/9786053184720
- Çiçek, A. (2002). 0-6 Yaş Grubu Çocuklarda Dil Gelişimi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 115- 121. <https://agris.fao.org/agrissearch/search.do?recordID=TR2016008987>
- Çiyiltepe, M. (2006). *Dil ve Kavram Gelişimi, Dil ve Konuşma Gelişiminde Sorunlara Yol Açan Nedenler*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Öztürk Dağabakan, F., & Dağabakan, D. (2007). Dil ve Çocukta Dil Gelişim Kuramları. *Milli Eğitim Dergisi*, 2 (174), 155-161. <http://www.anaokullu.com/aa-belge/okul-oncesi-makale-dil-gelisimi.pdf>
- Engin, A. O., Tösten, R., Köselioğlu, Y. S., & Kaya, D. (2013). İlköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasıyla ilgili tutum ve görüşlerinin değerlendirilmesi Kars ili örneği. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (13), 27-44. doi:10.9775

- Erдем, İ. (2013). Konuşma Eğitimi Esnasında Karşılaşılan Konuşma Bozuklukları ve Bunları Düzeltme Yolları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(11), 415-452.
- Eripek, S. (2005). Özel Eğitim. S. Eripek (Dü.) içinde, *Açıköğretim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı* (s. Ünite 1). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Hammeken, P. (2016). *Özel Eğitimde Bütünleştirme*. (Ü. ŞAHBAZ, Çev.) İstanbul: Anı Yayıncılık.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum Algı İletişim* (5 b.). İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları.
- Johnson, B., & Onwuegbuzie, A. (2004). Karma Yöntem Araştırması: Zamanı gelmiş bir araştırma paradigması. *Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 14-26.
- Karakoç, T., Çitil, M., & Küçüközyiğit, M. S. (2018). Özel eğitim lisans dersinin öğretmen adaylarının bilgi düzeylerine ve engellilere yönelik tutumlarına etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 815-833. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2018..-431449>
- Konrot, A. (1998). Sözel Dil ve Konuşma Sorunları. S. ERİPEK (Dü.) içinde, *Özel Eğitim* (s. 93-104). ESKİŞEHİR: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Korkmaz, B. (2020). Dil ve Beyin. B. Korkmaz , & G. Sart (Dü.) İçinde, *Çocuklarda Dil Ve Konuşma Bozuklukları* (Cilt 1). İstanbul: Aba Yayınevi.
- Maviş, İ. (2011). *Özel Eğitime Gereksinim Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim* (4 B.). (İ. H. Diken, Dü.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Maviş, İ., & Toğram, B. (2009). Aileler, Öğretmenler ve Dil ve Konuşma Terapistlerinin Çocuklardaki Dil ve Konuşma Bozukluklarına Yönelik Tutum ve Bilgilerinin Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(1), 71-85.
- Özdemir, R. S. (2010). Kekemeliğe dair kamuoyu tutumunun ölçülmesi: Eskişehir örnekleme (Master's thesis, Anadolu Üniversitesi).
- Gazete, R. (1997). *Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*. KHK/573, (23911).
- Bakanlığı, M. E. (2006). Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği. Resmi Gazete, 26184, 31-05.

- Özel eğitim rehberlik ve danışma hizmetleri genel müdürlüğü. (2006). *Özel Eğitim Hizmetleri Tanıtım El Kitabı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Özyürek, M. (2019). Kekemeliğin Önlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 17(1), 127-141. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001038
- Prakash, S. S. (2012). Inclusion of children with hearing impairment in schools: A survey on teachers' attitudes. *Disability, CBR & Inclusive Development*, 23(3), 90-111. doi: 10.5463/dcid.v23i3.117
- Şişman, M. (2019). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi* (11 b.). Ankara: Pegem Akademi. doi:10.14527/9786050022087
- Bakanlığı, M. E. (2006). Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 8.
- T.C. Milli eğitim bakanlığı çocuk gelişimi ve eğitimi. (2016). *Dil ve Konuşma Bozuklukları*. Ankara.
- T.C. Milli eğitim bakanlığı çocuk gelişimi ve eğitimi alanı. (2016). *Dil, Konuşma Bozuklukları ve Kaynaştırma*. Ankara.
- T.C. Milli eğitim bakanlığı özel öğretim kurumları genel müdürlüğü. (2008). *Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Dil ve Konuşma Güçlüğü Destek Eğitim Programı*. Ankara.
- Topbaş, S., Konrot, A., & Ege, P. (2002). *Dil ve Konuşma Terapistliği* (Cilt 1). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Tüik. (2002). *Türkiye Engelliler Araştırması*. Türkiye'de ilköğretime katılım ve okula gidemeyen çocuklar. *Milli Eğitim*, 35(173), 8-26.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük*. Ankara.
- Türkmen Deniz, S. (2016, Haziran). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Görev Yapan İlköğretim Öğretmenleri İle Özel Eğitim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Kekeme Öğrencilere Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi.
- Ünal, F., & Saban, A. İ. (2014). Kaynaştırma uygulamasının yapıldığı sınıflarda, öğretmenlerin kaynaştırmaya yönelik tutumları-I. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 388-405. <https://dergipark.org.tr/en/pub/cusosbil/issue/32277/358311>

EKLER

Ek 1: Katılımcı Bilgilendirme Ve Aydınlatılmış Onam Formu

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN ÇOCUKLARDAKİ DİL VE KONUŞMA BOZUKLUKLARINA YÖNELİK TUTUM VE BİLGİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sayın Katılımcı,

Özel eğitim öğretmenlerinin çocuklardaki dil ve konuşma bozukluklarına yönelik tutum, bilgi ve görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla yürütmekte olduğumuz araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz. Bu araştırma ile toplanan veriler, özel eğitim öğretmenlerinin çocuklardaki dil ve konuşma bozukluklarına yönelik tutum bilgi ve görüşlerinin nasıl olduğunu anlamamızı sağlayacaktır. Araştırmada yer almayı kabul ettiğiniz takdirde, sizinle 30 dakika sürmesi planlanan bir tutum anketi uygulanacaktır. Tüm anket formları kapalı bir zarf içerisinde araştırma ekibi tarafından 2 yıl boyunca çalışmanın tamamlanmasına kadar saklanacaktır. Daha sonra ise tüm veri tabanlarımızdan silineceklerdir.

Bu araştırmaya katılmak sizin isteğinize bağlı olup, araştırmaya katılıp katılmamanızın sizin üzerinizde hiçbir etkisi olmayacaktır. Bu çalışma süresince toplanan veriler yalnızca akademik araştırma amacıyla kullanılacaktır ve yalnızca ulusal/uluslararası akademik toplantılarda ve/veya yayınlarda sunulacaktır.

Yrd. Doç. Dr. Başak BAĞLAMA
Özel Eğitim Bölümü
Yakın Doğu Üniversitesi
Tel: +90 (392) 223 64 64
E-posta: basak.baglama@neu.edu.tr

İlayda TUGAY
Özel Eğitim Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi
Yakın Doğu Üniversitesi
Tel: +90 (392) 223 64 64
E-posta: ilaydatugay13@gmail.com

Aşağıya imzanızı atarak çalışmaya katılmış olursunuz.

Katılımcının

adı/soyadı

İmza _____

Tarih _____

Ek 2: Kişisel Bilgi Formu

BÖLÜM I KİŞİSEL BİLGİLER

Açıklama: Bu bölümde değişkenlerle ilgili sorular yer almaktadır. Lütfen bu sorularda size uygun seçeneği (X) şeklinde işaretleyerek belirtiniz.

1. Cinsiyetiniz

Kadın Erkek

2. Yaşınız

21-30 31-40 41-50 50 ve üzeri

3. Mezun olduğunuz bölüm

Özel Eğitim Öğretmenliği İşitme Engelliler Öğretmenliği
 Zihin Engelliler Öğretmenliği Diğer (Lütfen Belirtiniz):.....

4. Eğitim Durumu

Lisans Yüksek Lisans Doktora

5. Meslekteki hizmet süreniz

1-5 yıl 6-10yıl 11-15 yıl 16-20 yıl 21 ve üzeri yıl

6. Daha önce dil ve konuşma bozukluğu olan öğrenciyle çalıştınız mı?

Evet Hayır

7.Çalıştığınız kurumda dil ve konuşma bozukluğu olan öğrenciniz var mı?

Evet Hayır

8.Daha önce dil ve konuşma bozukluğu ile ilgili herhangi bir sertifika programı veya hizmet içi eğitime katıldınız mı?

Evet Hayır

Ek 3: Dil Ve Konuşma Bozukluklarına Yönelik Tutum Ve Bilgi Anketi

Değerli katılımcı,

Bu anket sizin çocuklardaki dil ve konuşma bozukluklarına yönelik tutum ve bilginizi tespit edebilmek amacıyla geliştirilmiştir. Anketi dikkatlice okuyup, size en uygun olan seçeneği işaretlemeniz çalışmadan elde edilecek verilerin kullanımı açısından çok önemlidir. Anketi doldurmak yaklaşık otuz dakikanızı alacaktır. Hassasiyetiniz için teşekkür ederiz.

	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum
*NOT: Anket soruları genellikle okul öncesi ve okul çağı dil ve konuşma bozukluğu olan çocukların ebeveynleri için hazırlanmış; yetişkinler bu anketin kapsamına dahil edilmemiştir.			
1. Konuşma sorunlu çocuk uygun yaşa geldiğinde okula gider.	☐	☐	☐
2. Çocuk konuşmadığı için okuma-yazma öğrenemez.	☐	☐	☐
3. Çocuğun konuşmama sorunu ilerde öğrenme güçlüğüne dönüşür.	☐	☐	☐
4. Konuşma sorunlu çocuklar hiperaktif ve uyumsuz olurlar.	☐	☐	☐
5. Çocuğun konuşma sorunu okul hayatını/derslerini olumsuz etkiler.	☐	☐	☐
6. Çocuk konuşmasının bozuk olduğunu okulda fark eder.	☐	☐	☐
7. Konuşma sorunlu çocukla okulda arkadaşları alay ederler.	☐	☐	☐
8. Konuşma sorunlu çocuklar derslerde uyumsuz davranışlar sergiler.	☐	☐	☐
9. Konuşma sorunlu çocuk okuldaki sosyal etkinliklere katılamazlar.	☐	☐	☐
10. Çocuğun derslerindeki başarısızlığının nedeni konuşma sorunudur.	☐	☐	☐
11. Konuşma sorunlu çocuk kendi başına sorunun üstesinden gelebilir	☐	☐	☐
12. Terapiler klinik ortam yerine okul ortamında gerçekleşmelidir	☐	☐	☐
13. Öğretmenler terapi seanslarını gözlemelidir	☐	☐	☐
14. Terapistin, çocuğun terapileri konusunda öğretmene bilgilendirme yapması gereklidir.	☐	☐	☐
15. Konuşma terapisi, (varsa) çocuğun diğer alanlardaki geriliklerini de olumlu yönde etkiler	☐	☐	☐
16. Çocuğun konuşma terapisine katılması için dersten ayrılması uygun değildir.	☐	☐	☐
17. Konuşma sorunlu çocuk terapide öğrendiklerini gündelik yaşamında rahatlıkla kullanabilir	☐	☐	☐
18. Konuşma sorunlu çocuğa bireysel terapiler (grup eğitimine göre) daha yararlı olur.	☐	☐	☐
19. Terapiler, çocuğun sorununa karşı olumlu tutum geliştirmesini sağlar.	☐	☐	☐
20. Çocuğun konuşma bozukluğunun geçmesi için ilaç kullanması gerekir.	☐	☐	☐

Ek 4: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırmanın bu bölümünde görüşme soruları yer almaktadır.

1. Dil ve konuşma bozukluğu olan öğrencilere eğitsel müdahale süreci hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
2. Dil ve konuşma bozukluğu olan öğrencilerle çalışırken kullandığınız yöntemler nelerdir?
3. Dil ve konuşma bozukluğu, öğrenciyi sosyal ve duygusal açıdan nasıl etkilemektedir?
4. Aileyi çocuğunun dil ve konuşma terapisine göndermesi konusunda ikna yöntemleriniz nelerdir?
5. Online konuşma terapisi hakkında ne düşünüyorsunuz? Ailelere önerir misiniz?
6. Kendi deneyiminizden yola çıkarak cevaplarsanız, dil ve konuşma bozukluğu olan çocukların ve ailelerinin yaşadığı en büyük zorluklar nelerdir?

İntihal Raporu (Turnıtın)

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN ÇOCUKLARDAKİ DİL VE KONUŞMA BOZUKLUKLARINA YÖNELİK TUTUM VE BİLGİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

ORJİNALLİK RAPORU

%17	%16	%2	%9
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.dkyad.com İnternet Kaynağı	%4
2	www.megep.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	%4
3	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	%3
4	Submitted to Anadolu University Öğrenci Ödevi	%2
5	dergiler.ankara.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
6	dergipark.ulakbim.gov.tr İnternet Kaynağı	%1
7	mebk12.meb.gov.tr İnternet Kaynağı	%1